

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

Chirchiq davlat pedagogika
universiteti rektori

G.I. Muxamedov

**MA'NAVIYATSHUNOSLIK
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60112100-Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi

Fan/modul kodi M 309		O‘quv yili 2025-2026	Semestr 5-6	ECTS - Kreditlar 5 - 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)		Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Ma’naviyatshunoslik	120		150	270
2.	I. Fanning mazmuni. Ma’naviyatshunoslik fanini o‘qitishdan maqsad: talabalarga ma’naviyatning mazmun-mohiyati, ma’naviyat rivojlanishining eng umumiy qonuniyatlari, xalqimizning tarixan boy ma’naviy merosi, ma’naviy-ma’rifiy takomil bosqichlari, milliy ma’naviyatimizning umumbashariy qadriyatlar bilan uyg’unligi, uning betakror xususiyatlari borasida tushunchalar berish. Insonning ijtimoiy-madaniy mavjudot sifatidagi mohiyatinin ochib berish, talabalarda ijtimoiy-madaniy mavjudot sifatida ezgulik, mehr -muruvvat, adolat, to’g’rilik, mehr-muruvvat, adolat, tog’rilik, vijdon, or-nomus, vatanparvarlik, go’zallikni sevishtirish, undan zavqlanish, yovuzlikga nafrat, iroda, matonat va shu kabi insoniy xislatlar va fazilatlarni shakllantirish. Asl insoniy xislatlar va fazilatlarning uzviy birligi inson ma’naviy taraqqiyoti asosi ekanligi haqida bilim va tushunchalarni shakllantirish. Fanning vazifalari - tarixiy-nazariy fan sifatidagi asosiy vazifasi talabalarning ma’naviy-ruhiy tarbiyasiga ko’maklashish, sayqal berish. Ma’naviy meros va ajdodlarimiz erishgan beqiyos yutuqlarga tayangan holda ma’naviyatning umumbashariy muommolari bo’yicha tushunchalar berish. Talabalar ongida milliy ma’naviyatni umuminsoniy qadriyatlarga asoslanib, umumbashariy manfaatlarga mos ravishda shakllantirish. II. Nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Ma'naviyatshunoslik" fanining buyumlari, maqsadi va vazifalari Ma'naviyatshunoslik" fanining buyumlari, maqsadi va vazifalari va ijtimoiy fanlar tizimida tutgan o’rni.Ma’naviyat tushunchasining mazmun mohiyati 2-mavzu. Milliy goya, mafkura va ma'naviyatning uzviyligi Milliy g’oya va mafjuraning ma’naviyat blan uzviy aloqadorligi.Ma’naviyatning tarkibiy qismlari				

3-mavzu: “Yuksak ma'naviyat va engilmas kuch” asari hamda umuminsoniy qadriyatlar

I.A.Karmovning “Yuksak ma'naviyat va engilmas kuch” asari mazmun-mohiyati. Asarda ma'naviyatga berilgan ta'rif va ma'naviyatning insoniyat hayotidagi ahamiyati. Ma'naviy jasorat tushunchasi.

4-mavzu. Milliy goya, mafkura va ma'naviyatning uzviyligi

Milliy goya, mafkura va ma'naviyatning uzviy aloqadorligi. Milliy g'oya va mafkura ma'naviyatning ajralmas qismi sifatida. Insoniyat taraqqiyotida g'oya va mafkuralarning o'rni va ahamiyati.

5-mavzu. Globalashuv sharotida manaviyat va etnomadaniyat plyuralizm ijtimoiy-siyosiy mazmuni

Globalashuv tushunchasi mohiyati. Globalashuv sharotida insoniyat manaviyatida bo'lgan tahdidlar. Etnomadaniyat va plyuralizm ijtimoiy-siyosiy mazmuni.

6--mavzu. Polietnik va monoetnik davlatlarda milliy g'oya va millatlararo munosabatlar

Dunyoda milliy tarkibi polietnik va monoetnik davlatlarda milliy g'oya va millatlararo munosabatlarning o'ziga xos jixatlari

7--mavzu. O'zbekistonda ko'pmillatlilikning shakllanishi va rivojlanishi

O'zbekistonda ikkinchi jaxon urushi yillarida ko'pmillatlilikning shakllanishi. O'zbekistonda aholi tarkibida mavjud millat va elatlarning umumiy tasnifi. Ko'pmillatlilikning o'ziga xos jixatlari

8--mavzu. Sobiq Ittifoqda milliy siyosat va millatlararo

Sobiq Ittifoq davridagi milliy siyosatning o'ziga xos jixatlari. Milliy kamsitish. Milliylikga tahdidlar. Umumiy qiyofaga ega millat qiyofasini yaratishga bo'lgan urinishlar.

9-mavzu. Markaziy Osiyoda millatlararo munosabatlarning milliy va mintaqaviy xususiyatlari

Markaziy Osiyo aholisining etnik tarkibi. Markaziy Osiyoda millatlararo munosabatlarning milliy va mintaqaviy xususiyatlarining o'ziga xos jixatlari. Davlat siyosatiga milliy va mintaqaviy o'ziga xoslikning ta'siri.

10-mavzu. Milliy manfaatlar va ularga mos keladigan ichki va tashqi siyosat

Milliy manfaatlar va ularga mos keladigan ichki va tashqi siyosatning davlat barqarorligidagi ahamiyati. O'zbekistonda milliy bag'rikenglik asosida tashkil qilingan davlat siyosati. Respublika Baynalminal markazi faoliyati.

11-mavzu. Milliy g'oyada millatlararo munosabatlar masalasi

Millatlararo munosabatlar masalasining davlat va jamiyat taraqqiyotidagi o'rni. Milliy g'oyada milliy totuvlik, bag'rikenglik tamoyillarining ustuvorligi.

12--mavzu. Milliy manfaatlar va ularga mos keladigan ichki va tashqi siyosat

O'zbekiston huquqiy normalarida milliy manfaatlarning ustuvorligi. Milliy manfaatlariga mos keladigan ichki va tashqi siyosat. Hamfikrlilik, o'zaro hurmat va ishonch asosida qurilgan munosabatlarning milliy manfaatlariga mosligi.

13--mavzu. Millatchilik va uning salbiy oqibatlari

Insoniyat tarxida milliy egoizm va millatchilikning salbiy hodisa sifatida namoyon bo'lishi. Millatchilikning tinchlik va barqarorlikga bugungi kundagi tahdidlari

14-mavzu. Mustaqillik davrida milliy uzlikni anglash va milliy g'ururning rivojlanish

Milliy o'zlikni anglashda tarixiy xotiraning ahamiyati. Ajdodlardan yetib kelgan ma'naviy merosning milliy o'zlikni anglashdagi o'rni. Mustaqillik davrida milliy uzlikni anglash va milliy g'ururning rivojlanish borasida amalga oshirilgan va amalga oshirilinayotgan ishlar.

15-mavzu. Mustaqillik yillarida millatlararo munosabatlarni rivojantirishga bo'lgan e'tiborning ortib borishi

Mustaqillik yillarida millatlararo munosabatlarni rivojantirishga bo'lgan e'tiborning davlat siyosatida ustuvor masala sifatida qaralishi. Tinchlik va barqarorlikni ta'minlashda adolatli insonparvar siyosatning ustuvorligi.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ma'naviyatshunoslik" fanining buyumlari, maqsadi va vazifalari
2. Milliy goya, mafkura va ma'naviyatning uzviyligi
3. "Yuksak ma'naviyat va engilmas kuch" asari hamda umuminsoniy qadriyatlar
4. Globalashuv sharotida manaviyatva etnomadaniyat plyuralizm ijtimoiy-siyosiy
5. Polietnik va monoetnik davlatlarda milliy g'oya va millatlararo munosabatlar
6. O'zbekistonda ko'pmillatlilikning shakllanishi va rivojlanishi
7. Sobiq Ittifoqda milliy siyosat va millatlararo munosabatlar
8. Osiyoda millatlararo munosabatlarning milliy va mintaqaviy xususiyatlari
9. Milliy manfaatlar va ularga mos keladigan ichki va tashqi siyosat

10. Milliy g'oyada millatlararo munosabatlar masalasi
11. Tolerantlik – ko'pmillatli jamiyatning me'yor va qadriyati sifatida
12. Milliy manfaatlar va ularga mos keladigan ichki va tashqi siyosat
13. Millatchilik va uning salbiy oqibatlari
14. Mustaqillik davrida milliy uzlikni anglash va milliy g'ururning rivojlanish
15. Mustaqillik yillarida millatlararo munosabatlarni rivojlantirishga bo'lgan e'tiborning ortib borishi

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Jamiyat, inson va ma'naviyat: moddiy va ma'naviy hayot mushtarakligi.
2. O'zlikni anglash, milliy uzlikni anglash tushunchalarining mazmun va mohiyati.
3. Ma'naviyat va o'zlikni anglash.
4. Bugungi kunda "Ma'naviyatshunoslik" faniga ehtiyoj.
5. Tarakkiyotning o'zbek modelida ma'naviyatning o'rni.
6. Ma'naviyat insonning ijtimoiy-madaniy mavjudot sifatidagi mohiyati.
7. Mustakil taraqqiyotning ma'naviy asoslari.
8. Ma'naviy muhit ma'naviyatning tarkibiy qismi sifatida.
9. Ma'naviyatning vujudga kelishi tugrisidagi turli nazariyalar va qarashlar. Ma'naviyat tarixida mehnatning o'rni.
11. Ma'naviyatning vujudga kelish va dastlabki rivojlanish bosqichlari.
12. Ma'naviy hayotda diniy va siyosiy mafkura ta'sirining kuchayishi.
13. Iqtisodiyot, siyosat va ma'naviyat o'rtasidagi aloqadorlik.
14. Ma'naviyatning ijtimoiy turmushning barcha sohalariga ta'siri.
15. Demokratiya tushunchasining mohiyati.
16. Jamiyat hayotida urf-odatlar, millatlararo va dinlararo munosabatlarning urni.
17. Sivilizasiya va madaniyat tushunchalarining mazmun va mohiyati, ularning ma'naviyat bilan aloqadorligi.
18. Ma'naviyat va madaniyat munosabatlari.
19. Ommaviy madaniyat - hozirgi zamon sivilizasiyasining ijtimoiy hayotda voqe bulishining, faoliyat kursatishining asosiy shakli.
20. Garb ilm-fanida ma'naviyat va iqtisodiyot munosabati.

	21. Ma'naviyat va iqtisodiyot munosabatlari tizimida mehnatning o'рни. 22. Sharq va Garb mutafakkirlarining inson tabiati tug'risidagi qarashlari 23. Tafakkur tushunchasining mohiyati. 24. Tafakkur erkinligining inson ma'naviyatiga ta'siri. 25. Asotiriy tafakkur va ibtidoiy jamiyat ma'naviyati. 26. An'anaviy tafakkur va agrar jamiyat ma'naviyati. 27. E'tiqod shaxs dunyoqarashi va ma'naviyati yadrosi sifatida. 28. Dunyoviy va diniy ilmlar. 29. E'tiqod tushunchasini tashkil etuvchi omillarning ilmiy va tarbiyaviy ahamiyati. 30. Millat tarbiyasi vatanparvarlikni mustahkamlashning muhim sharti va vositasi. 31. Iroda tushunchasining mazmuni. 32. Iroda va milliy taraqqiyot. 33. Uzbekistonda barkamol avlodni shakllantirish va mutarakkiy jamiyat qurishda shaxs va millatda samarali irodani tarbiyalashning ahamiyati. 34. Ommaviy madaniyat, uning inson hayoti va ma'naviyatiga ziddiyatli ta'siri. 35. Insonning bioijtimoiy mavjudotga aylanishida ma'naviyatning o'рни. 36. Ma'naviyatning inson va jamiyat hayotida bajaradigan vazifalari (funktsiyalari): eng umumiy, universal va konkret-ijtimoiy vazifalar. 37. Ma'naviyatning rivojlanish qonunlari. 38. Ma'naviyatning asosiy kategoriyalari. 39. Umumbashariy ma'naviy tarqiqiyotning asosiy tarixiy bosqichlari 40. Industrial va postindustrial jamiyat ma'naviyati
3.	VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - Ma'naviyatshunoslik fanining predmeti, maqsad va vazifalari; - Ma'naviyatning mohiyati va uni rivojlantiruvchi omillar; - <i>Ma'naviyatning tarkibiy qismlari</i>; - Ma'naviyatni rivojlantirishda davlat siyosatining o'рни va roli; - umuminsoniy qadriyatlar va ma'naviyatimizning uyg'unligi; - milliy ma'naviyatimiz ilmiy-nazariy asoslarining shakllanishi; - shaxs va millat ma'naviyatining asosiy jihatlari; - ma'naviyat va ma'rifat, madaniyat, siyosat va axloqning o'zaro aloqadorligi; - madaniyatning shakllantiradigan asosiy mezonlar; - jahon madaniyati va milliy ma'naviyatimiz rivojining o'zaro nisbatlari; - xalq takomilining asosiy davrlari; - bosh ma'naviy qadriyatlarimiz, ularning ahamiyati; - ma'naviyat va millat tarbiyasi: - milliy ma'naviyatimizda xalq hokimiyatchiligiga munosabat;

	- etnopedagogika va etnopsixalogiya tushunchalarining mohiyati. - yosh avlodni ma'naviy jasorat ruhida tarbiyalash vazifalari; - mustaqil O'zbekistonda yosh avlod ma'naviy tarbiyasining dolzarb muammolari; - ma'naviy tarbiyani yo'lga qo'yishda ziyoli mas'uliyati haqida <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; - o'quvchilarga inson hayotida ma'naviyatning o'rni va ahamiyatini tushuntira olish; - mustaqil O'zbekistonda ma'naviyat masalalarining davlat siyosati darajasiga ko'tarilishi va buning sabablarini tahlil eta olish; - o'quvchi yoshlarga milliy ma'naviyatimizning rivojlanish bosqichlari haqida bilim berish; - yosh avlodni umuminsoniy va milliy ma'naviy qadriyatlarimiz ruhida tarbiyalay olish; - ma'naviyatni shakllantiradigan asosiy mezonlar mohiyatini anglab yetish; - o'quvchilarda bosh ma'naviy qadriyatlarimizga sodiqlik tuyg'usini shakllantira olish; - yosh avlodni milliy madaniyatimizga sadoqat ruhida tarbiyalash <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim.</i>
4.	VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	IX. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	X. Asosiy adabiyotlar: 1. Xo'jamurodov I., Saparov B. Milliy g'oya tizimida o'zlikni anglash tuzulmasi. (Tuzulmaviy funktsional tahlil). «O'zFA asosiy kutubxonasi», T. 2019. 2. B.Karimov. Ma'naviyat asoslari. T.; «G. Gulom», 2021. 3.Jumaniyazov X.S., Sobirova M.A., Nigmanova U.B. Globallashuv asoslari. Monografiya.-Toshkent, "Navruz" nashriyoti. 2015. 3. Erkayev A. Ma'naviytshunoslik. Monografiya.1-2-kitib. T.: Ma'naviyat, 2018.

XI. Qo'shimcha adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28 yanvar 2022 yildagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi taqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-80-soni Farmoni.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent, 2021. -464 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. -T.: "O'zbekiston" NMIU, 2017.
4. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. -T.: "O'zbekiston" NMIU, 2018.
5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008.
6. Ma'naviyat yulduzlari. –T.: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1999.
7. Ma'naviyat asosiy tushunchalar izohli lug'ati. – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2009.
8. Tarbiya. Ensiklopediya. Tuzuvchi: M.N. Aminov. – T.: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2010.
9. Temur tuzuklari.– T.: O'zbekiston NMIU, 2019.
10. Zahiriddin Muhammad Bobur. Boburnoma. – T.: Yangi asr avlodi, 2019.
11. Ma'naviyat yulduzlari. –T.: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1999.
12. Ma'naviyat asosiy tushunchalar izohli lug'ati. – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2009.
13. Tarbiya. Ensiklopediya. Tuzuvchi: M.N. Aminov. – T.: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2010.

Axborot manbalari

<http://www.edu.uz> – O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi sayti.

<http://www.uzedu.uz> – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti.

<http://www.gov.uz>– O'zbekiston Respublikasi xukumati portali.

www.pedagog.uz

www.cspi.uz

www.pedagog.uz

www.edu.uz

www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK)

www.ziynet.uz - Ziynet axborot-ta'lim resurslari portali

7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil " <u>29</u> " <u>avgust</u> dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sul:
N .M. Koshanova - CHDPU "Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrası v.v.b., dotsent. (PhD)

9.	Taqrizchilar: N. A. Nazarov - CHDPU, “Milliy g’oya, ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi” kafedrası professori, falsafa fanlari doktori (DSc) I.B.Siddiqov - FarDU falsafa kafedrası mudiri, falsafa fanlari doktori
----	--

